

UCHWAŁA RADY PAŃSTWA

z dnia 17 września 1987 r.

w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania referendum.

Na podstawie art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 6 maja 1987 r. o konsultacjach społecznych i referendum (Dz. U. Nr 14, poz. 83) Rada Państwa uchwała, co następuje:

Przepis ogólny

§ 1. Uchwała określa szczegółowe zasady i tryb przeprowadzania:

- 1) referendum ogólnokrajowego, o którym postanowi Sejm,
- 2) referendum lokalnego, o którym postanowią wojewódzka rada narodowa lub rada narodowa stopnia podstawowego.

Obwody głosowania

§ 2. 1. Referendum przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych dla ostatnio przeprowadzonych wyborów do rad narodowych.

2. Jeżeli w okresie od ostatnio przeprowadzonych wyborów do rad narodowych nastąpiły istotne zmiany związane z ruchem ludności, a w szczególności powstały nowe jednostki osiedleńcze nie ujęte w dotychczasowym podziale na obwody, organy określone w art. 21 ust. 1 i art. 22 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. — Ordynacja wyborcza do rad narodowych (Dz. U. Nr 8, poz. 32) mogą tworzyć nowe obwody głosowania lub znosić dotychczasowe, z zachowaniem warunków określonych w tej ustawie.

3. W referendum ogólnokrajowym mogą być tworzone odrębne obwody głosowania w miejscach czasowego pobytu osób uprawnionych do udziału w referendum, przebywających tam w związku z pracą, nauką, odbywaniem zasadniczej służby w obronie cywilnej, leczeniem lub opieką społeczną.

4. Prezydya rad narodowych stopnia podstawowego, właściwe dla obszaru objętego referendum, podają do

publicznej wiadomości, przez rozplakatowanie obwieszczeń, dane dotyczące numerów i granic obwodów głosowania oraz siedzib obwodowych komisji — w terminie ustalonym w kalendarzu czynności związanych z przeprowadzeniem referendum.

5. Dane dotyczące obwodów głosowania utworzonych na podstawie art. 22 ustawy — Ordynacja wyborcza do rad narodowych podają do wiadomości osób uprawnionych do udziału w referendum organy które te obwody utworzyły.

Spisy osób uprawnionych do udziału w referendum

§ 3. 1. Spisy osób uprawnionych do udziału w referendum, zwane dalej „spisami”, sporządza się i aktualizuje na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 29 maja 1985 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 26, poz. 112), z odpowiednim zastosowaniem przepisów wydanych na jej podstawie, ze zmianami wynikającymi z ustawy z dnia 6 maja 1987 r. o konsultacjach społecznych i referendum (Dz. U. Nr 14, poz. 83) i z niniejszej uchwały.

2. Zasady i tryb działania oraz właściwość organów, określone w ustawie — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, stosuje się odpowiednio w sprawach:

- 1) wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania,
- 2) wnoszenia i rozpatrywania reklamacji dotyczących nieprawidłowości spisu i odmowy wydania zaświadczenia,
- 3) wnoszenia do sądu i rozpoznawania skarg na decyzje wydane w związku z nieuwzględnieniem reklamacji.

§ 4. Spisy sporządza się w dwóch egzemplarzach, oddzielnie dla każdego obwodu głosowania, najpóźniej na 20 dni przed dniem referendum.

§ 5. W spisach sporządzonych dla przeprowadzenia referendum lokalnego umieszcza się tylko obywatele zameldowanych na pobyt stały w danej gminie, mieście lub dzielnicy, z uwzględnieniem obywateli zameldowanych na pobyt stały na terenie zamkniętym jednostek wojskowych.

§ 6. 1. Aktualizowanie spisów odbywa się w formie dodatkowych spisów osób uprawnionych do udziału w referendum oraz wykazów osób, które należy w spisach skreślić.

2. Dodatkowe spisy i wykazy, o których mowa w ust. 1, przekazuje się przewodniczącym obwodowych komisji najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień referendum.

§ 7. 1. Spisy przekazuje się przewodniczącym obwodowych komisji najpóźniej w dniu poprzedzającym wyłożenie spisu do publicznego wglądu.

2. Najpóźniej w 15 dniu przed dniem referendum obwodowe komisje wykładają spis do publicznego wglądu w lokalach komisji na okres 3—7 dni, po 5 godzin dziennie, w porze dostępnej dla pracujących.

3. Obwodowe komisje mogą podejmować działania ułatwiające obywatelom stwierdzenie prawidłowości umieszczenia ich w spisie.

Komisje do spraw referendum

§ 8. Dla przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego powołuje się komisje do spraw referendum, zwane dalej także „komisjami”:

- 1) Centralną Komisję do Spraw Referendum,
- 2) wojewódzkie komisje,

3) miejskie, dzielnicowe, gminne komisje oraz komisje miast i gmin, zwane dalej „komisjami stopnia podstawowego”,

4) obwodowe komisje.

§ 9. Dla przeprowadzenia referendum lokalnego:

1) postanowionego przez wojewódzką radę narodową powołuje się:

- a) wojewódzką komisję,
- b) komisje stopnia podstawowego,
- c) obwodowe komisje,

2) postanowionego przez radę narodową stopnia podstawowego powołuje się:

- a) komisję stopnia podstawowego,
- b) obwodowe komisje.

§ 10. 1. Centralna Komisja do Spraw Referendum, wojewódzkie komisje i komisje stopnia podstawowego na obszarze swojej właściwości:

- 1) sprawują nadzór nad przestrzeganiem przepisów regulujących zasady i tryb przeprowadzania referendum,
- 2) rozpatrują skargi na działalność komisji niższego stopnia,
- 3) ustalają wyniki głosowania i przekazują je komisji wyższego stopnia, a jeżeli w postanowionym referendum są komisją najwyższego stopnia — ustalają wynik referendum.

2. Wynik referendum wraz ze sprawozdaniem z jego przeprowadzenia komisja najwyższa stopniem w danym referendum przedkłada organowi, który postanowił o przeprowadzeniu referendum, oraz podaje ten wynik do publicznej wiadomości.

3. Realizując zadania określone w ust. 1, Centralna Komisja do Spraw Referendum, a także komisje najwyższego stopniem w danym referendum lokalnym, udzielają w miarę potrzeby komisjom niższego stopnia wytycznych i wyjaśnień.

§ 11. Do zadań obwodowych komisji należy:

- 1) wyłożenie do publicznego wglądu spisu osób uprawnionych do udziału w referendum,
- 2) przeprowadzenie głosowania w obwodzie,
- 3) ustalenie wyników głosowania w obwodzie,
- 4) czuwanie w dniu referendum — w miejscu i czasie głosowania — nad przestrzeganiem przepisów regulujących zasady i tryb przeprowadzania referendum.

§ 12. 1. W skład Centralnej Komisji do Spraw Referendum wchodzi: przewodniczący, 2 do 4 zastępców przewodniczącego, sekretarz i 12 członków.

2. W skład wojewódzkich komisji i komisji stopnia podstawowego wchodzi: przewodniczący, 1 do 3 zastępców przewodniczącego, sekretarz oraz członkowie w liczbie:

- 1) 8 do 12 — w wojewódzkich komisjach,
- 2) 6 do 10 — w komisjach stopnia podstawowego.

3. W skład komisji obwodowych wchodzi: przewodniczący, zastępca przewodniczącego, sekretarz i 4 do 8 członków.

4. Komisje do spraw referendum powołuje się w terminie określonym w kalendarzu czynności ustalonym dla danego referendum.

§ 13. 1. Centralną Komisję do Spraw Referendum powołuje Rada Państwa spośród obywateli wysuniętych przez Komitet Wykonawczy Rady Krajowej Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego oraz przez naczelne władze: Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego, Stronnictwa Demokratycz-

nego, Stowarzyszenia „PAX”, Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Społecznego i Polskiego Związku Katolicko-Społecznego.

2. Wojewódzkie komisje i komisje stopnia podstawowego są powoływane przez prezydya właściwych terytorialnie rad narodowych spośród obywateli wysuniętych przez odpowiednie rady Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego oraz władze organizacji wymienionych w ust. 1.

3. Obwodowe komisje są powoływane spośród obywateli:

- 1) w gminach, miastach i dzielnicach — przez prezydya właściwych terytorialnie rad narodowych stopnia podstawowego,
- 2) w jednostkach wojskowych — przez prezydya wojewódzkich rad narodowych.

§ 14. Osoby wchodzące w skład komisji do spraw referendum pełnią swe funkcje honorowo; osobom tym przysługują w czasie pełnienia tych funkcji uprawnienia przewidziane dla członków komisji wyborczych w ustawie — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i przepisach wydanych na jej podstawie.

§ 15. Komisje do spraw referendum rozwiązują się po upływie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia wyniku referendum, dla którego przeprowadzenia zostały powołane, chyba że inaczej postanowią: Rada Państwa — w odniesieniu do referendum ogólnokrajowego, a w odniesieniu do referendum lokalnego — prezydium rady narodowej, która postanowiła o przeprowadzeniu tego referendum.

§ 16. Komisje do spraw referendum w wykonywaniu swoich zadań kierują się regulaminami stanowiącymi załączniki nr 1 i 2 do uchwały.

Karty do głosowania

§ 17. Najwyższa stopniem komisja powołana dla przeprowadzenia danego referendum zarządza wydrukowanie potrzebnej liczby kart do głosowania i zapewnia dostarczenie ich wraz z odpowiednią liczbą kopert do obwodów głosowania.

§ 18. 1. Urzędowa karta do głosowania obejmuje:

- 1) oznaczenie referendum (organu, który postanowił o przeprowadzeniu referendum, datę referendum),
- 2) pytanie albo warianty rozwiązania sprawy będącej przedmiotem referendum, sformułowane przez organ, który postanowił o jego przeprowadzeniu, jeżeli referendum polega na udzieleniu odpowiedzi na postawione pytanie, na karcie do głosowania zamieszcza się również wyrazy: „tak” i „nie”, a gdy referendum polega na dokonaniu wyboru pomiędzy zaproponowanymi wariantami, przy każdym z wariantów umieszcza się po lewej stronie numer wariantu,
- 3) pouczenie o sposobie głosowania.

2. W razie poddania pod referendum więcej niż jednej sprawy, na karcie do głosowania zamieszcza się kolejno wszystkie postawione pytania lub warianty, z zachowaniem wymagań określonych w ust. 1 pkt 2.

3. Karta do głosowania może być zadrukowana tylko po jednej stronie.

4. Karta do głosowania w referendum ogólnokrajowym powinna być opatrzona pieczęcią Centralnej Komisji do Spraw Referendum, a w referendum lokalnym — pieczęcią rady narodowej, która postanowiła o przeprowadzeniu tego referendum.

Głosowanie

§ 19. Głosowanie odbywa się w lokalu obwodowej komisji bez przerwy, między godziną 6 a 22.

§ 20. 1. Przed rozpoczęciem głosowania obwodowa komisja bada, czy urna do głosowania jest próżna, czy na miejscu znajdują się spisy oraz potrzebna liczba kart do głosowania i kopert, jak również, czy w lokalu komisji znajduje się odpowiednia liczba łatwo dostępnych pomieszczeń za osłoną, zapewniających tajność głosowania i wyposażonych w przybory do pisania, po czym zamyka urnę i opieczętowuje ją pieczęcią komisji.

2. Od chwili opieczętowania aż do końca głosowania urny otwierać nie wolno.

§ 21. Od chwili rozpoczęcia głosowania do chwili ustalenia jego wyników w lokalu komisji powinny być bez przerwy obecne co najmniej 3 osoby wchodzące w skład obwodowej komisji, przy czym jedną z nich powinien być przewodniczący komisji, jego zastępca lub sekretarz.

§ 22. 1. Przewodniczący obwodowej komisji czuwa nad zapewnieniem tajności głosowania oraz nad utrzymaniem porządku w czasie głosowania i może wydawać odpowiednie zarządzenia porządkowe.

2. Na żądanie przewodniczącego komisji terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego zapewnia do jego rozporządzenia straż.

§ 23. W dniu głosowania nie wolno prowadzić agencji w lokalu komisji.

§ 24. 1. Głosujący przed przystąpieniem do głosowania okazuje obwodowej komisji dowód osobisty lub inny dokument umożliwiający stwierdzenie jego tożsamości.

2. Głosujący ujęty w spisie, a nie posiadający dokumentu uznanego przez komisję za wystarczający do stwierdzenia jego tożsamości, może powołać się na świadectwo dwóch wiarygodnych osób, znanych komisji. Decyzja komisji w sprawie stwierdzenia tożsamości jest ostateczna.

3. Komisja sprawdza, czy dana osoba jest objęta spisem lub czy posiada zaświadczenie o prawie do głosowania; osobę składającą takie zaświadczenie komisja wpisuje do spisu, zatrzymując zaświadczenie w celu dołączenia do spisu.

4. Obwodowa komisja dopisze do spisu i dopuści do głosowania osobę, która nie jest umieszczona w spisie lub została ze spisu wykreślona z przyczyn innych niż wymienione w art. 5 ust. 1 i art. 26 pkt 1 ustawy — Ordynacja wyborcza do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jeżeli osoba ta wykaże na podstawie dowodu osobistego, że jest zameldowana na pobyt stały na obszarze tego obwodu.

§ 25. 1. Po dokonaniu czynności wymienionych w § 24 głosujący otrzymuje od komisji kartę do głosowania wraz z kopertą.

2. W celu zapobieżenia wielokrotnemu głosowaniu komisja, wydając kartę do głosowania, stawia w spisie znak przy nazwisku głosującego.

3. Po otrzymaniu karty do głosowania głosujący udaje się do pomieszczenia za osłoną w celu wypełnienia karty.

§ 26. 1. Głosujący udziela odpowiedzi na postawione pytanie przez pozostawienie na karcie do głosowania nie skreślonej odpowiedzi pozytywnej „tak” lub negatywnej „nie”, skreślając odpowiedź, za którą się nie opowiada.

2. Głosujący dokonuje wyboru pomiędzy zaproponowanymi wariantami przez pozostawienie na karcie do głosowania nie skreślonego numeru wariantu albo treści wariantu, skreślając numer lub treść wariantu, którego nie wybiera.

§ 27. 1. Głosujący wrzuca do urny kartę do głosowania w kopercie, w obecności członków obwodowej komisji.

2. Osoby ulomne, które przybyły do lokalu komisji, mogą korzystać przy głosowaniu z pomocy innych osób.

§ 28. 1. O godzinie 22 przewodniczący obwodowej komisji zarządza zamknięcie lokalu komisji. Odtąd mogą głosować tylko osoby, które przybyły do lokalu przed godziną 22.

2. Obwodowa komisja za zgodą komisji stopnia podstawowego może zarządzić wcześniejsze zakończenie głosowania, jeżeli wszyscy głosujący wpisani do spisu oddali swoje głosy.

§ 29. 1. Jeżeli wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie jest przejściowo uniemożliwione, obwodowa komisja, po uzgodnieniu z komisją stopnia podstawowego, może przerwać lub przedłużyć je albo odroczyć do dnia następnego. Uchwała komisji powinna być podana do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości oraz przesłana do wiadomości terenowego organu administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego.

2. W razie przerwania lub odroczenia głosowania, komisja zabezpiecza wlot urny i przekazuje ją przewodniczącemu obwodowej komisji, który odpowiada za jej przechowanie. Po podjęciu głosowania komisja stwierdza protokolarnie, czy pieczęcie pozostały nienaruszone.

Ustalenie wyników głosowania w obwodzie

§ 30. Niezwłocznie po zakończeniu głosowania obwodowa komisja przystępuje do ustalenia jego wyników.

§ 31. Przewodniczący komisji otwiera urnę, po czym komisja ustala:

- 1) liczbę osób objętych spisem, uprawnionych do udziału w referendum w obwodzie, według stanu w chwili zakończenia głosowania,
- 2) liczbę oddanych kart do głosowania, czyli liczbę osób, które wzięły udział w głosowaniu,
- 3) liczbę oddanych kart, które uznano za nieważne,
- 4) liczbę oddanych kart, które uznano za ważne.

§ 32. 1. Nieważne są karty do głosowania:

- 1) inne niż urzędowo ustalone bądź nie opatrzone właściwą pieczęcią,
- 2) przedarte całkowicie na dwie lub więcej części.

2. Poczynienie na karcie do głosowania dodatkowych uwag lub innych dopisków nie pociąga za sobą skutków prawnych, a w szczególności nie wpływa na ważność karty.

§ 33. 1. Po ustaleniu liczby głosów ważnych obwodowa komisja przystępuje do ustalenia liczby odpowiedzi pozytywnych („tak”) i negatywnych („nie”) na postawione pytanie albo liczby głosów oddanych na każdy z zaproponowanych wariantów.

2. W razie poddania pod referendum więcej niż jednej sprawy, komisja ustala liczbę głosów oddzielnie dla każdego pytania lub wyboru wariantu.

3. Komisja ustala liczbę przypadków, w których uczestniczący w referendum nie udzielili odpowiedzi na postawione pytanie lub nie dokonali wyboru pomiędzy

zaproponowanymi wariantami albo też przekreślili kartę całkowicie bądź w obrębie jednej ze spraw, z tym że ustalenie to następuje oddzielnie dla każdej sprawy podanej referendum.

§ 34. 1. Obwodowa komisja sporządza protokół głosowania w obwodzie w dwóch egzemplarzach według wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do uchwały.

2. W protokole omawia się również skargi i podjęte rozstrzygnięcia, a także inne istotne okoliczności dotyczące przebiegu głosowania.

§ 35. 1. Przewodniczący obwodowej komisji przekazuje niezwłocznie w zabezpieczonej kopercie obydwa egzemplarze protokołu głosowania w obwodzie do właściwej komisji stopnia podstawowego.

2. Pozostałe dokumenty z głosowania w obwodzie, odpowiednio oznaczone i opieczetowane, komisja przekazuje terenowemu organowi administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego.

Ustalenie wyniku referendum

§ 36. 1. Niezwłocznie po otrzymaniu od wszystkich obwodowych komisji protokołów głosowania w obwodach, komisja stopnia podstawowego bada protokoły, a następnie ustala na ich podstawie:

- 1) w referendum ogólnokrajowym albo gdy o referendum postanowiła wojewódzka rada narodowa — łączne wyniki głosowania na obszarze swojej właściwości,
- 2) w referendum lokalnym postanowionym przez radę narodową stopnia podstawowego — wynik tego referendum.

2. Komisja stopnia podstawowego sporządza w dwóch egzemplarzach protokół łącznych wyników głosowania według wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do uchwały albo protokół ustalenia wyniku referendum według wzoru stanowiącego załącznik nr 5 do uchwały.

§ 37. 1. Niezwłocznie po ustaleniu wyników głosowania, o których mowa w § 36 ust. 1 pkt 1, przewodniczący komisji stopnia podstawowego przekazuje w zabezpieczonej kopercie jeden egzemplarz protokołu głosowania do właściwej wojewódzkiej komisji.

2. Niezwłocznie po ustaleniu wyniku referendum, o którym mowa w § 36 ust. 1 pkt 2, komisja stopnia podstawowego przekazuje właściwej radzie narodowej stopnia podstawowego jeden egzemplarz protokołu ustalenia wyniku referendum, wraz ze sprawozdaniem z jego przebiegu, oraz podaje ten wynik do publicznej wiadomości.

3. Drugie egzemplarze protokołów, o których mowa w ust. 1 i 2, wraz z pozostałymi dokumentami przewodniczący komisji przekazuje organowi administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego, w celu ich przechowania.

§ 38. 1. Niezwłocznie po otrzymaniu od wszystkich komisji stopnia podstawowego protokołów głosowania wojewódzka komisja bada te protokoły i na ich podstawie ustala:

- 1) w referendum ogólnokrajowym — łączne wyniki głosowania w całym województwie, sporządzając w dwóch egzemplarzach protokół według wzoru stanowiącego załącznik nr 6 do uchwały; przewodniczący komisji przekazuje w zabezpieczonej kopercie jeden egzemplarz tego protokołu do Centralnej Komisji do Spraw Referendum,
- 2) w referendum lokalnym postanowionym przez wojewódzką radę narodową — wynik tego referendum, sporządzając w dwóch egzemplarzach protokół we-

dług wzoru stanowiącego załącznik nr 7 do uchwały; komisja przekazuje wojewódzkiej radzie narodowej jeden egzemplarz protokołu ustalenia wyniku referendum, wraz ze sprawozdaniem z jego przebiegu, oraz podaje ten wynik do publicznej wiadomości.

2. Drugie egzemplarze protokołów, o których mowa w ust. 1, wraz z pozostałymi dokumentami przewodniczący komisji przekazują terenowemu organowi administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego, w celu ich przechowania.

§ 39. Po otrzymaniu protokołów od wszystkich wojewódzkich komisji Centralna Komisja do Spraw Referendum:

- 1) ustala wynik referendum ogólnokrajowego,
- 2) przekazuje ten wynik Sejmowi wraz ze sprawozdaniem z przebiegu referendum,
- 3) podaje wynik referendum do publicznej wiadomości.

Przepisy końcowe

§ 40. Dokumenty referendum są przechowywane przez terenowe organy administracji państwowej do czasu rozwiązania komisji.

§ 41. 1. Pieczęcią Centralnej Komisji do Spraw Referendum jest metalowa, tłoczona pieczęć okrągła o średnicy 36 mm, zawierająca pośrodku wizerunek orła ustalony dla godła państwowego, a w otoku napis „CENTRALNA KOMISJA DO SPRAW REFERENDUM”.

2. Wojewódzkie komisje, komisje stopnia podstawowego i obwodowe komisje do spraw referendum używają do celów określonych w uchwale odpowiednio pieczęci: wojewódzkich komisji wyborczych, komisji wyborczych stopnia podstawowego i obwodowych komisji wyborczych — ustanowionych dla tych komisji w wyborach do rad narodowych.

§ 42. W zakresie przygotowania lokali dla wojewódzkich komisji, komisji stopnia podstawowego i obwodowych komisji do spraw referendum oraz wyposażenia ich w odpowiedni sprzęt i przybory stosuje się art. 111 ust. 3 ustawy — Ordynacja wyborcza do rad narodowych.

§ 43. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 października 1987 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. *Barcikowski*

Załączniki do uchwały Rady Państwa
z dnia 17 września 1987 r. (poz. 158)

Załącznik nr 1

REGULAMIN CENTRALNEJ KOMISJI DO SPRAW REFERENDUM

§ 1. 1. Pracami Centralnej Komisji do Spraw Referendum, zwanej dalej „Komisją”, kieruje oraz zwołuje jej posiedzenia i przewodniczy im: przewodniczący Komisji.

2. W razie niemożności pełnienia funkcji przez przewodniczącego Komisji, wypełnia je jeden z zastępców przewodniczącego.

3. Prezydium Komisji stanowią: przewodniczący, zastępcy przewodniczącego, sekretarz i członek Komisji wyznaczony do bieżącego kierowania inspekcją Komisji. Prezydium rozstrzyga sprawy w zakresie udzielonego przez Komisję upoważnienia.

§ 2. 1. Komisja zbiera się na pierwsze posiedzenie nie później niż w ciągu siedmiu dni od dnia jej powołania.

2. Na pierwszym posiedzeniu Komisja:

- 1) ustala plan pracy oraz sposób wykonywania zadań Komisji,
- 2) określa zakres spraw, które w imieniu Komisji może rozstrzygać jej Prezydium,
- 3) dokonuje podziału zadań pomiędzy zastępców przewodniczącego, sekretarza i członków Komisji oraz powierza jednemu z członków Komisji kierowanie inspekcją Komisji.

§ 3. 1. Komisja rozstrzyga w sprawach należących do zakresu jej działania w obecności co najmniej połowy swojego składu, w tym jej przewodniczącego lub jego zastępcy.

2. Uchwały Komisji zapadają większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

3. Uchwały Komisji podpisuje przewodniczący posiedzenia Komisji.

§ 4. 1. Z obrad Komisji sporządza się protokół posiedzenia, który powinien obejmować:

- 1) określenie porządku dziennego,
- 2) imiona i nazwiska osób uczestniczących,
- 3) treść wystąpień,
- 4) treść podjętych rozstrzygnięć.

2. Do protokołu dołącza się podjęte uchwały.

3. Protokół posiedzenia podpisują: przewodniczący posiedzenia i sekretarz Komisji.

§ 5. Przepisy § 3 i 4 stosuje się odpowiednio do posiedzeń Prezydium Komisji oraz jego rozstrzygnięć podejmowanych w imieniu Komisji.

§ 6. Protokół Komisji dotyczący ustalenia wyniku referendum ogólnokrajowego podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład Komisji, obecne na posiedzeniu.

§ 7. Uchwały Komisji oraz Prezydium Komisji, karty do głosowania w referendum ogólnokrajowym oraz protokół ustalenia wyniku tego referendum, a także — w zależności od potrzeb — inne wydawane przez Komisję lub Prezydium dokumenty opatruje się pieczęcią Komisji.

§ 8. Uchwały Komisji dotyczące wytycznych lub wyjaśnień udzielanych komisjom niższego stopnia, jak również rozstrzygnięć w sprawach skarg, są dla nich wiążące.

§ 9. 1. W ramach nadzoru nad przestrzeganiem przepisów regulujących zasady i tryb przeprowadzania referendum ogólnokrajowego oraz wytycznych udzielanych komisjom niższego stopnia Komisja dokonuje inspekcji działalności tych komisji.

2. Osoby wchodzące w skład Komisji, dokonujące inspekcji, są uprawnione do wglądu w dokumentację komisji niższego stopnia oraz uczestniczenia w ich posiedzeniach, a także do udzielania tym komisjom bieżących wyjaśnień.

3. Sprawozdania z inspekcji są przedstawiane niezwłocznie Prezydium Komisji; Prezydium podejmuje w razie potrzeby stosowne decyzje.

§ 10. 1. Komisja może korzystać w przeprowadzaniu inspekcji z pomocy osób delegowanych do jej dyspozycji przez Szefa Kancelarii Rady Państwa. Osoby te, wykonując zlecenia określone przez Komisję, legitymują się upoważnieniem podpisanym przez przewodniczącego Komisji oraz opatrzonym pieczęcią Komisji.

2. Do osób delegowanych w myśl ust. 1 stosuje się odpowiednio przepisy § 9 ust. 2 i 3.

§ 11. W razie niemożności pełnienia obowiązków przez osobę wchodzącą w skład Komisji (np. ze względu na chorobę lub inne okoliczności uniemożliwiające ich pełnienie), Komisja występuje do Rady Państwa z wnioskiem o uzupełnienie jej składu.

§ 12. Obsługę Centralnej Komisji do Spraw Referendum zapewnia Kancelaria Rady Państwa.

Załącznik nr 2

REGULAMIN WOJEWÓDZKICH, MIEJSKICH, DZIELNICOWYCH, GMINNYCH, MIAST I GMIN ORAZ OBWODOWYCH KOMISJI DO SPRAW REFERENDUM

§ 1. Regulamin określa sposób wykonywania zadań przez wojewódzkie, miejskie, dzielnicowe, gminne, miast i gmin i obwodowe komisje, powoływane do przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego lub lokalnego.

§ 2. 1. Pracami komisji kierują oraz zwołują ich posiedzenia i przewodniczą im przewodniczący komisji.

2. W razie niemożności pełnienia funkcji przez przewodniczącego komisji, wypełnia je jeden z zastępców przewodniczącego w ramach podziału pracy i ustalonych przez komisję zasad zastępstwa przewodniczącego.

§ 3. 1. Komisje zbierają się na pierwsze posiedzenie nie później niż w ciągu pięciu dni od dnia ich powołania.

2. Na pierwszym posiedzeniu komisje:

- 1) omawiają zadania i tryb pracy komisji, a także obowiązki i uprawnienia osób wchodzących w ich skład.
- 2) uchwalają plan pracy komisji oraz dokonują podziału czynności pomiędzy osoby wchodzące w skład komisji.

3. Obwodowe komisje ustalają ponadto terminarz dyżurów w okresie wyłożenia spisów osób uprawnionych do udziału w referendum oraz plan pracy w dniu referendum.

§ 4. Komisja najwyższa stopniem w danym referendum, sprawując nadzór nad przestrzeganiem przepisów regulujących zasady i tryb jego przeprowadzania, w szczególności: kontroluje działalność komisji niższego stopnia oraz zwołuje narady przewodniczących i sekretarzy tych komisji dla wyjaśnienia zasad i trybu przeprowadzania referendum oraz omówienia zadań i trybu pracy komisji.

§ 5. Komisja wojewódzka może korzystać w przeprowadzaniu kontroli z pomocy osób delegowanych do jej dyspozycji przez terenowy organ administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia wojewódzkiego. Osoby te, wykonując zlecenia określone przez komisję, legitymują się upoważnieniem podpisanym przez przewodniczącego komisji oraz opatrzonym pieczęcią komisji.

§ 6. Osoby dokonujące kontroli są uprawnione do wglądu w dokumentację komisji, uczestniczenia w ich posiedzeniach oraz do udzielania komisjom bieżących wyjaśnień.

§ 7. 1. Komisje podejmują uchwały w obecności co najmniej połowy swojego składu, w tym przewodniczącego lub jego zastępcy.

2. Uchwały komisji zapadają większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

3. Uchwały komisji podpisuje przewodniczący posiedzenia komisji.

§ 8. 1. Z posiedzeń komisji sporządza się protokół, który powinien obejmować:

- 1) określenie porządku dziennego,

2) imiona i nazwiska osób uczestniczących,

3) treść podjętych rozstrzygnięć.

2. Do protokołu posiedzenia dołącza się podjęte uchwały.

3. Protokół posiedzenia podpisują przewodniczący posiedzenia i sekretarz komisji.

4. Jeżeli charakter postanowienia komisji nie wymaga uchwały, zamieszczone w protokole posiedzenia postanowienie realizowane jest w formie pisma przewodniczącego komisji lub jego zastępcy; kopię tego pisma załącza się do protokołu.

§ 9. Uchwały komisji oraz, w miarę potrzeby, pisma jej przewodniczącego opatruje się pieczęcią komisji.

§ 10. 1. Komisje sporządzają protokoły głosowania oraz protokoły ustalenia wyniku referendum na formularzach według wzorów stanowiących załączniki do uchwały Rady Państwa z dnia 17 września 1987 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania referendum (Dz. U. Nr 28, poz. 158).

2. Protokoły wymienione w ust. 1 podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji, obecne przy ich sporządzeniu. Protokoły te opatruje się pieczęcią komisji.

§ 11. 1. Do rozpatrywania skarg na działalność obwodowych komisji są właściwe komisje stopnia podstawowego, a do rozpatrywania skarg na działalność komisji stopnia podstawowego — wojewódzkie komisje.

2. Skargi na działalność wojewódzkiej komisji w referendum ogólnokrajowym komisja ta przesyła niezwłocznie do rozpatrzenia Centralnej Komisji do Spraw Referendum.

3. W razie złożenia przez skarżącego odwołania, rozstrzygnięcie komisji najwyższego stopnia dla danego referendum jest wiążące.

4. Właściwa komisja jest obowiązana starannie i szybko zbadać każdą skargę lub odwołanie i rozstrzygnąć je stosownie do stwierdzonych okoliczności faktycznych oraz zgodnie z przepisami regulującymi zasady i tryb przeprowadzania referendum, a następnie niezwłocznie zawiadomić pisemnie skarżącego o rozstrzygnięciu i czynnościach podjętych w związku z jego skargą lub odwołaniem.

§ 12. 1. W razie niemożności pełnienia obowiązków przez osobę wchodzącą w skład komisji (na przykład ze względu na chorobę lub inne okoliczności uniemożliwiające ich pełnienie), komisja występuje do organu, który ją powołał, o uzupełnienie jej składu.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie konieczności odwołania, z powodu zaniedbywania obowiązków, osoby wchodzącej w skład komisji.

WZÓR

Referendum ..... Obwód głosowania nr .....
(ogólnokrajowe, wojewódzkie, miejskie, dzielnicowe, gminne, miasta i gminy) .....
 postanowione .....
(siedziba Obwodowej Komisji) .....
 uchwałą .....
(miasto, dzielnica, gmina, miasto i gmina) .....
(Sejmu, rady narodowej) .....
 z dnia .....
(województwo) .....

PROTOKÓŁ
głosowania w obwodzie

sporządzony dnia ..... 19..... r. przez Obwodową Komisję do Spraw Referendum
 w składzie:

Przewodniczący .....
(imię i nazwisko) .....

Zastępca Przewodniczącego .....

Sekretarz .....

Członkowie:

1. .... 5. ....
(imię i nazwisko) ..... (imię i nazwisko) .....

2. .... 6. ....

3. .... 7. ....

4. .... 8. ....

Głosowanie w dniu ..... 19..... r. rozpoczęło się o godz. .... i trwało bez przerwy do godz. ....

Po zakończeniu głosowania Komisja stwierdziła, że pieczęcie na urnie pozostały nienaruszone, i po otwarciu urny wyjęła z kopert karty do głosowania.

Komisja ustaliła następujące wyniki głosowania w obwodzie:

- a) osób uprawnionych do udziału w referendum, czyli osób objętych spisem według stanu w chwili zakończenia głosowania .....
(liczba) .....
- b) oddanych kart do głosowania, czyli liczba osób które wzięły udział w głosowaniu .....
- c) oddanych kart, które uznano za nieważne¹⁾ .....
- d) oddanych kart, które uznano za ważne²⁾ .....

Następnie Komisja na podstawie kart, które uznano za ważne, ustaliła wyniki głosowania oddzielnie dla każdej sprawy poddanej referendum³⁾.

¹⁾ Karty do głosowania inne niż urzędowo ustalone bądź nie opatrzone właściwą pieczęcią albo przedarte całkowicie na dwie lub więcej części są nieważne.

²⁾ Suma kart uznanych za nieważne i ważne powinna odpowiadać liczbie oddanych kart do głosowania ($c+d=b$).

³⁾ W razie poddania pod referendum jednej sprawy, wyraz „każdej” należy pominąć. Rozpoczynająca się od tego miejsca część protokołu jest powtarzana tyle razy, ile spraw poddano referendum.

W Z Ó R

Referendum ..... Komisja
(ogólnokrajowe, wojewódzkie) ..... (miejska, dzielnicowa, gminna, miasta i gminy)
 postanowione ..... do Spraw Referendum
 uchwałą ' ..... w .....
(Sejmu, wojewódzkiej rady narodowej w .....) ..... (nazwa miejscowości)
 z dnia ..... (województwo)

PROTOKÓŁ
łącznych wyników głosowania

na obszarze .....
(miasta, dzielnicy, gminy, miasta i gminy)
 sporządzony dnia ..... 19..... r. przez Komisję w składzie:

Przewodniczący .....
(imię i nazwisko)
 Zastępca Przewodniczącego .....
 Zastępca Przewodniczącego .....
 Zastępca Przewodniczącego .....
 Sekretarz .....

Członkowie:

1. .... <small>(imię i nazwisko)</small>	6. .... <small>(imię i nazwisko)</small>
2.	7. ....
3.	8. ....
4.	9. ....
5.	10. ....

Komisja stwierdziła, iż otrzymała protokoły głosowania od wszystkich obwodowych komisji powołanych dla przeprowadzenia tego referendum.

Następnie na podstawie tych protokołów Komisja ustaliła następujące łączne wyniki głosowania na obszarze swojej właściwości:

a) osób uprawnionych do udziału w referendum, czyli osób objętych spisami według stanu w chwili zakończenia głosowania	..... (liczba)
b) oddanych kart do głosowania, czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu	.....
c) oddanych kart, które uznano za nieważne	.....
d) oddanych kart, które uznano za ważne	.....

a w odniesieniu do każdej sprawy poddanej referendum ¹⁾:

¹⁾ W razie poddania pod referendum jednej sprawy, wyraz „każdej” należy pominać. Rozpoczynająca się od tego miejsca część protokołu jest powtarzana tyle razy, ile spraw poddano referendum.

W Z Ó R

Referendum ..... Komisja
(miejskie, dzielnicowe, gminne, miasta i gminy) ..... (miejska, dzielnicowa, gminna, miasta i gminy)
 postanowione ..... do Spraw Referendum
 uchwałą ..... W .....
(oznaczenie rady narodowej stopnia podstawowego) ..... (nazwa miejscowości)
 z dnia ..... (województwo)

PROTOKÓŁ
ustalenia wyniku referendum

w .....

sporządzony dnia ..... 19..... r. przez Komisję w składzie:

Przewodniczący .....
(imię i nazwisko)
 Zastępca Przewodniczącego .....
 Zastępca Przewodniczącego .....
 Zastępca Przewodniczącego .....
 Sekretarz .....

Członkowie:

1. .... <small>(imię i nazwisko)</small>	6. .... <small>(imię i nazwisko)</small>
2.	7. ....
3.	8. ....
4.	9. ....
5.	10. ....

Komisja stwierdziła, iż otrzymała protokoły głosowania od wszystkich obwodowych komisji powołanych na obszarze ..... dla przeprowadzenia referendum
(określenie obszaru, na którym postanowiono przeprowadzić referendum)

Następnie na podstawie tych protokołów Komisja ustaliła następujące wyniki referendum:

a) osób uprawnionych do udziału w referendum, czyli osób objętych spisami według stanu w chwili zakończenia głosowania	..... (liczba)
b) oddanych kart do głosowania, czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu	.....
c) oddanych kart, które uznano za nieważne	.....
d) oddanych kart, które uznano za ważne	.....

a w odniesieniu do każdej sprawy poddanej referendum¹⁾:

¹⁾ W razie poddania pod referendum jednej sprawy, wyraz „każdej” należy pominąć. Rozpoczynająca się od tego miejsca część protokołu jest powtarzana tyle razy, ile spraw poddano referendum.

W Z Ó R

Referendum Ogólnokrajowe

postanowione

uchwałą Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

z dnia .....

Wojewódzka Komisja

do Spraw Referendum

w .....

PROTOKÓŁ
łącznych wyników głosowania

na obszarze województwa .....

sporządzony dnia ..... 19..... r. przez Komisję w składzie:

Przewodniczący

.....
(imię i nazwisko)

Zastępca Przewodniczącego

Zastępca Przewodniczącego

Zastępca Przewodniczącego

Sekretarz

Członkowie:

1. ....
(imię i nazwisko)7. ....
(imię i nazwisko)

2. ....

8. ....

3. ....

9. ....

4. ....

10. ....

5. ....

11. ....

6. ....

12. ....

Komisja stwierdziła, iż otrzymała protokoły łącznych wyników głosowania od wszystkich komisji stopnia podstawowego.

Następnie na podstawie tych protokołów Komisja ustaliła następujące łączne wyniki głosowania na obszarze swojej właściwości:

a) osób uprawnionych do udziału w referendum, czyli osób objętych spisami według stanu w chwili zakończenia głosowania

.....
(liczba)

b) oddanych kart do głosowania, czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu

c) oddanych kart, które uznano za nieważne

d) oddanych kart, które uznano za ważne

a w odniesieniu do każdej sprawy poddanej referendum¹⁾:

¹⁾ W razie poddania pod referendum jednej sprawy, wyraz „każdej” należy pominąć. Rozpoczynająca się od tego miejsca część protokołu jest powtarzana tyle razy, ile spraw poddano referendum.

W Z Ó R

Referendum Wojewódzkie

postanowione

uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej

w .....

z dnia .....

Wojewódzka Komisja

do Spraw Referendum

w .....

PROTOKÓŁ
ustalenia wyniku referendum

w województwie .....

sporządzony dnia ..... 19..... r. przez Komisję w składzie:

Przewodniczący

.....
(imię i nazwisko)

Zastępca Przewodniczącego

Zastępca Przewodniczącego

Zastępca Przewodniczącego

Sekretarz

Członkowie:

1. ....
(imię i nazwisko)7. ....
(imię i nazwisko)

2. ....

8. ....

3. ....

9. ....

4. ....

10. ....

5. ....

11. ....

6. ....

12. ....

Komisja stwierdziła, że otrzymała protokoły głosowania od wszystkich komisji stopnia podstawowego, powołanych dla przeprowadzenia tego referendum.

Następnie na podstawie tych protokołów Komisja ustaliła następujące wyniki referendum:

a) osób uprawnionych do udziału w referendum, czyli osób objętych spisami według stanu w chwili zakończenia głosowania

.....
(liczba)

b) oddanych kart do głosowania, czyli liczba osób, które wzięły udział w głosowaniu

c) oddanych kart, które uznano za nieważne

d) oddanych kart, które uznano za ważne

a w odniesieniu do każdej sprawy poddanej referendum¹⁾:

¹⁾ W razie poddania pod referendum jednej sprawy, wyraz „każdej” należy pominąć. Rozpoczynająca się od tego miejsca część protokołu jest powtarzana tyle razy, ile spraw poddano referendum.

Oznaczenie sprawy poddanej referendum

”

”

(przytoczenie treści pytania lub treści numerowanych wariantów)

A²⁾ 1) odpowiedzi „tak” udzieliło ..... głosujących
(liczba)

2) odpowiedzi „nie” udzieliło ..... głosujących
(liczba)

Komisja stwierdza, że liczba odpowiedzi³⁾ ..... stanowi w stosunku do liczby uprawnionych do udziału w referendum⁴⁾

..... %

wobec czego

WYNIK REFERENDUM ..... ROZSTRZYGAJĄCY W TEJ SPRAWIE
(jest, nie jest⁴⁾)

Komisja stwierdza ponadto, iż ..... osób nie udzieliło odpowiedzi na postawione pytanie albo też przekreśliło kartę w obrębie sprawy poddanej referendum.

B²⁾ 1) za wariantem nr 1 opowiedziało się ..... głosujących
(liczba)

2) za wariantem nr 2 opowiedziało się ..... głosujących⁶⁾
(liczba)

Komisja stwierdza, że liczba osób, które opowiedziały się za wariantem⁷⁾ ..... stanowi w stosunku do liczby uprawnionych do udziału w referendum⁴⁾

..... %

wobec czego

WYNIK REFERENDUM ..... ROZSTRZYGAJĄCY W TEJ SPRAWIE
(jest, nie jest⁴⁾)

Komisja stwierdza ponadto, iż ..... osób nie dokonało wyboru między zaproponowanymi wariantami albo też przekreśliło kartę w obrębie sprawy poddanej referendum.

Przewodniczący

.....
(podpis)

Zastępca Przewodniczącego

Zastępca Przewodniczącego

Zastępca Przewodniczącego

Sekretarz

Członkowie:

1. ....
(podpis)

7. ....
(podpis)

2. ....

8. ....

3. ....

9. ....

4. ....

10. ....

5. ....

11. ....

6. ....

12. ....

(pieczęć Wojewódzkiej Komisji)

Uwagi:

²⁾ W zależności od formy przedstawionej sprawy pod referendum (pytanie lub warianty rozwiązań) sprawie tej odpowiada część A lub B wzoru protokołu.

³⁾ Należy wpisać: „tak” lub „nie”, tj. ten rodzaj odpowiedzi, za którym opowiedziały się większa liczba głosujących.

⁴⁾ Liczba ta wymieniona jest w rubryce „a” protokołu.

⁵⁾ Jeżeli wyliczony wyżej procent głosujących jest większy niż 50%, wynik referendum jest rozstrzygający, jeżeli zaś jest równy lub mniejszy niż 50% — wynik nie jest rozstrzygający.

⁶⁾ W razie przedstawienia większej liczby wariantów, dodaje się punkty z kolejnymi oznaczeniem ich numerów.

⁷⁾ Należy wpisać numer wariantu, za którym opowiedziały się większa liczba głosujących.